សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី (ជួន ណាត)
ព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី ១ នៃគណៈមហានិកាយ

ព្រះភក្ត្រមួយដ៏ផ្តើម នៃ វប្បធម៌ជាតិ

ទីវ អុល, តូប តៅសា

សមាគមសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរ សូមលំឱនកាយ វាចា ចិត្ត សំដែងគារវៈភក្តីដ៏ជ្រាលជ្រៅរបស់ខ្លួន ចំពោះសម្តេចព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី១ ដែលទ្រង់បានសព្វព្រះរាជហឫទ័យព្រះរាជានុញ្ញាតឲ្យតំណាងនៃគណៈកម្មាធិការនាយកខ្លួន មិត្ត ទីវ អុល និង តូប តៅសា ចូលក្រាបបង្គំគាល់ កាលពីថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ២៥ មិថុនា ១៩៦៤ នេះ ដើម្បីនិងក្រាបបង្គំសូមព្រះរាជដំបូន្មានខ្លះក្នុង «បែបបទកសាងខ្លួនឲ្យបានទៅជាបណ្ឌិត» ទៅជាកុលបុត្រដ៏ផ្តើមនៃប្រជាជាតិយើង ។

សេចក្តីផ្តើមអត្ថបទរបស់យើង ត្រូវតែបិតជាចាំបាច់នៅក្នុងគារវៈភក្តីដ៏ជ្រាលជ្រៅ ហើយនិងអំណរគុណដ៏ខ្លាំងក្លា ដែលយើងសូមថ្លែងដោយគោរព ថ្វាយសម្តេចព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី ១ ដែលទ្រង់បានព្រះរាជានុញ្ញាតឲ្យយើងចូលក្រាបបង្គំគាល់ព្រះអង្គ ដោយព្រះហឫទ័យសាទរជាទីបំផុត ។

គោលបំណងរបស់យើង គឺក្រាបបង្គំសូមព្រះអង្គទ្រង់អធិប្បាយព្រះរាជទាន នូវមហាមាគ៌ាដ៏វែងឆ្ងាយ ដែលដឹកនាំព្រះអង្គឲ្យមកដល់ដំណាក់កាលបច្ចុប្បន្ន ពោរពេញទៅដោយកំរងកែវនៃគតិបណ្ឌិតដ៏ភ្លឺថ្លា ទៅដោយបញ្ញាញាណដ៏វាងវៃ និងទៅដោយស្មារតីស្នេហាជាតិដ៏ទូលំទូលាយ ។

បន្ទាប់ពីទ្រង់បានជ្រាបគោលបំណងរបស់យើង ហើយបន្ទាប់ពីទ្រង់បានថ្លែងព្រះអំណរគុណចំពោះទស្សនាវដ្ដីសាស្ត្រាចារ្យ ដែលយើងមានកិត្តិយសទទួលយកទៅថ្វាយ ហើយ សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា មាគ៌ាដែលដឹកនាំព្រះអង្គតាំងតែពីអតីតកាលដ៏សាមញ្ញមកដល់បច្ចុប្បន្នកាល ដ៏ក្ងីចិញ្ចែងចិញ្ចាចនេះមានបណ្ដោយវែងឆ្ងាយណាស់ ហើយមិនអាចនឹងយកមកពណ៌នាតែក្នុងរយៈពេលមួយដ៏ខ្លីបានឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើគេចង់ស្គាល់មាគ៌ានេះ គេគ្រាន់តែនឹកប៉ុណ្ណោះក៏សឹងតែឃើញខ្លះៗ ហើយ គឺនឹកថាមាគ៌ាដ៏វែងឆ្ងាយនេះ ពោរពេញទៅដោយការខិតខំព្យាយាមដ៏ស្វិតស្វាញ និងការតស៊ូដ៏មោះមុតព្យាយាមហើយព្យាយាមទៀត តស៊ូហើយតស៊ូទៀត ... ។ ព្រះអង្គគ្រាន់តែទ្រង់មានព្រះបន្ទូលផ្ដើមសេចក្ដីបានបន្តិច ទ្រង់ក៏ណែនាំឲ្យយើងរង់ចាំទៅក្រោយៗទៀត ដោយលែងពេលឲ្យបានវែងបន្តិច ។ ឯពេលវេលាដែលសល់ក្រៅពីនេះទាំងប៉ុន្មាន (យើងសូមជំរាបថា ការក្រាបបង្គំគាល់នេះប្រព្រឹត្តទៅអស់ដល់ទៅជាងពីរម៉ោងឯណោះ) ព្រះអង្គទ្រង់បានយកមកប្រើដើម្បីនឹងបំភ្លឺ អំពីវិធីប្រើពាក្យខ្លះ ជាពិសេសគឺអាយតនិបាតដែលសព្វថ្ងៃនេះ បានទទួលការនិយមមិនទាន់មានឯកភាពត្រឹមត្រូវសោះនៅឡើយ ។

▣

មែន! មាគ៌ាដ៏វែងឆ្ងាយដែល «ព្រះអភិធជមហារដ្ឋគុរុ»(១) ទ្រង់បានយាងតាមនេះ មិនអាចនឹងយកមកអធិប្បាយឲ្យបានសព្វគ្រប់ក្នុងអត្ថបទមួយដ៏ស្ដួចស្ដើងដូចនេះទេ ។ ប៉ុន្តែ

១– សមណសក្តិ ដែលរដ្ឋាភិបាលភូមាបានថ្វាយក្នុង គ. ស ១៩៥៧; ជាសមណសក្តិខ្ពស់បំផុតនៃសហភាពភូមា ។

ដើម្បីនឹងឲ្យមិត្តយើងមានគំនិតខ្លះៗ អំពីវិសាលភាពនៃវិភាគទាន ដែលព្រះអង្គទ្រង់បានផ្តល់ដល់វប្បធម៌ជាតិ យើងសូមណែនាំមិត្តឲ្យសម្លឹងទៅវចនានុក្រមខ្មែរទាំងពីរភាគ (១៩១៩), កច្ចាយនរូបត្ថមកៈ (វេយ្យាករណ៍បាលី មាន ២ ភាគ ១៩២០) គិហិបដិបត្តិ (១៩២៦), សាមណេរវិន័យ (១៩១៧).. និងអត្ថបទជាច្រើនទៀតផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា តាំងពីឆ្នាំ ១៩២៦ រៀងមក ហើយឲ្យមិត្តស្តាប់បទនគររាជដែលយើងតែងតែគោរពរាល់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រាន់តែឃើញប៉ុណ្ណេះ ក៏មិត្តអាចនឹងស្គាល់ព្រះសមត្ថភាពបានខ្លះហើយ ប៉ុន្តែស្នាព្រះហស្តនៃព្រះសង្ឃរាជមិនមែនមានត្រឹមស្នាព្រះហស្តសំខាន់ៗ ទាំងប៉ុន្មានដែលយើងបានរាប់មកហើយនេះទេ ។ ទាំងនេះគ្រាន់តែជាស្នាព្រះហស្តក្នុងវិស័យអក្សរសាស្ត្រទេ ឯស្នាព្រះហស្តក្នុងវិស័យសាសនា និងសង្គមកិច្ច មានច្រើនជាងនេះឆ្ងាយទៅទៀត ។ ក្នុងចំណោមស្នាព្រះហស្តទាំងនេះ យើងសូមណែនាំមិត្តឲ្យស្គាល់វត្តពោធិព្រឹក្ស (ឃុំលាំងកែន ស្រុកកណ្តាលស្ទឹង កណ្តាល) – ផ្លូវថ្នល់ ៣ គ.ម. ដែលភ្ជាប់ផ្លូវជាតិនឹងវត្តសុរកើហើយនឹងវត្តពោធិព្រឹក្ស – សាលាបាលីរង ស្ពានធំ ១ និងស្ពានតូច ១ ចុងស្ទឹងតូច (ព្រំប្រទល់ឃុំលាំងកែន និង ឃុំកាកោះ) – សាលាបឋមសិក្សាបំពេញវិជ្ជា (សុរកើពោធិព្រឹក្ស) – សាលាសំណាក់ ១ ខ្នង – ស្រះ ១ ទំហំ ១០០ ម៉ែត្រ ៤ ជ្រុង – អណ្តូងយោង ១៦ កន្លែង និង អណ្តូងស្នប់ ៣ កន្លែង – មន្ទីរសម្ភព ១ ខ្នង – គិលានដ្ឋាន ១ ខ្នង និងគិលានសមណៈ ២ ខ្នង – ទំនប់ទឹក ១ កន្លែងបណ្តោយ ៩០០ ម ទទឹង ៨០០ ម ។

ហើយប្រសិនបើមិត្តចង់ស្គាល់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជច្បាស់ថែមទៀត សូមមិត្តជ្រាបថា ព្រះបិតានៃវចនានុក្រមខ្មែរ បានប្រសូត្រនៅថ្ងៃអង្គារ (១១ រោច) ខែមីនា ១៨៨៣ នៅភូមិកំរៀង ឃុំកាកោះ ស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ បិតានាម ជួន មាតានាម យក់ ។ ប្អូនរបស់សម្តេច គឺឧកញ៉ាសោភណមន្ត្រី ជួន ឆុត ។

កាលនៅពីកុមារបានសិក្សាអក្សរនិងលេខ លុះជន្មាយុ១៤ ឆ្នាំ ទើបបួសជាសាមណេរ ក្នុងថ្ងៃ១៥ កើត ខែពិសាខ (ឆ.រកា ១៨៩៧) នៅវត្តពោធិព្រឹក្ស ។ ក្នុង គ. ស. ១៨៩៩ បានចូលសិក្សាព្រះបរិយត្តិធម៌នៅវត្តឧណ្ណាលោម ហើយដល់ខែមិថុនា ១៩០៤ (ព្រះជន្ម ២១ វស្សា) បានបំពេញឧបសម្បទាជាភិក្ខុនៅវត្តពោធិព្រឹក្ស ហើយត្រឡប់មកវត្តឧណ្ណាលោមវិញ ;

សម្តេចបានសិក្សាភាសាបាលី ហើយអាចអាននិងសន្ទនាបានដោយឥតទើសទាស់;

សម្តេចចេះអក្សរ ភាសាសៀម លាវយ៉ាងជាក់លាក់ ភាសាបារាំងជាមធ្យម ភាសាអង់គ្លេសខ្លះ និង វៀតណាមខ្លះ ។ គ. ស. ១៩២២ - ២៣ បាននិមន្តទៅបំពេញវិជ្ជាខាងភាសាសំស្ក្រឹត និង អក្សរសិលាចារឹកនៅហាណូយ ;

គ. ស. ១៩១៣ សម្តេចបានប្រឡងដេញប្រយោគបាន ៤ ប្រយោគ (ខ្ពស់បំផុតក្នុងសម័យនោះ);

គ. ស. ១៩១៥ បានប្រឡងជាប់លេខ ២ ហើយបានទទួលការតែងតាំងជាសាស្ត្រាចារ្យនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ (ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ព្រះសុរាម្រឹតសព្វថ្ងៃនេះ);

គ. ស. ១៩១៧ ជាសមាជិកនៃក្រុមជំនុំតែងវចនានុក្រមខ្មែរ ;

គ. ស. ១៩២៧ សម្តេចទ្រង់បានទទួលការតែងតាំងជាសមាជិក នៃក្រុមជំនុំផ្ទៀងសំរេចវចនានុក្រមខ្មែរ ហើយបានទទួលភារៈធ្វើវចនានុក្រមខ្មែរតែមួយព្រះអង្គឯង ដរាបដល់បានចប់សព្វគ្រប់ បោះពុម្ពផ្សាយទាំងភាគមួយ ទាំងភាគពីរ ;

គ. ស. ១៩៣០ ជាចាងហ្វាងនៃសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ក្រុងភ្នំពេញ;

គ. ស ១៩៣៣ សម្តេចទ្រង់បានទទួលការតែងតាំងជាសមាជិក នៃក្រុមជំនុំពិនិត្យសៀវភៅដែលក្រសួងសិក្សាធិការជាតិបោះពុម្ពផ្សាយ ;

គ.ស.១៩៣៥ សម្ដេចទ្រង់បានទទួលការតែងតាំងជាសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនភាសា បាលី សំស្ក្រឹត ខ្មែរ និង លាវ ប្រចាំថ្នាក់ទីបំផុតនៃមធ្យមសិក្សានៅវិទ្យាល័យ ព្រះ ស៊ីសុវត្ថិ ក្រុងភ្នំពេញ ;

គ.ស. ១៩៤២ ជាចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ;

គ.ស. ១៩៤៣ ជាសមាជិកឆ្លើយឆ្លង នៃសាលាបារាំងនៅចុងបូព៌ាប្រទេស ហើយចាប់ពី ១៩៤៨ ដរាបរៀងមក ជាសមាជិកកិត្តិយសនៃសាលានេះ ;

គ.ស ១៩៤៤ ជាចៅអធិការវត្តឧណ្ណាលោម ;

គ.ស. ១៩៤៥ ជាអធិបតី នៃថេរសភា (ក្រុមជំនុំសង្ឃជាន់ខ្ពស់) ;

គ.ស. ១៩៤៧ ជាអនុប្រធានគណៈកម្មការវប្បធម៌ផ្នែកអក្សរ « ភា » នៃគណៈ កម្មការជាតិខាងការសិក្សា ;

គ.ស. ១៩៤៨ សម្ដេចទ្រង់បានទទួលនាទីជាប្រធាននៃគណៈកម្មការធម៌វិន័យ ពិនិត្យការផ្សាយសៀវភៅសំរាប់សាលាធម៌វិន័យក្នុងព្រះរាជអាណាចក្រ ;

ហើយចាប់ពី គ.ស. ១៩៣១ ដល់ ១៩៥៩ សម្ដេចទ្រង់បាននិមន្តទៅបំពេញកិច្ច ការជាច្រើនក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានៅបរទេស មានជាអាទិ៍ប្រទេសលាវ ដែនកូសាំង ស៊ីន លង្កា សហភាពភូមា ឥណ្ឌូណេស៊ី ... ។

■ បន្ទាប់ពីទ្រង់មានព្រះបន្ទូលអស់រយៈពេលជាង ២ ម៉ោង អំពីព្រះរាជប្រវត្តិ និង អំពីបញ្ហាប្រើពាក្យខ្លះម លុះយើងបានក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ដោយសូមព្រះរាជទានទោសចំពោះការរំខាននេះហើយ សម្ដេចព្រះសង្ឃរា ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថាចំពោះព្រះអង្គ បើនិយាយពីអក្សរសាស្ត្រហើយ គ្មានគិតពីពេលវេលា គ្មានគិតពីសុខកា អ្វីៗឡើយ ហើយទ្រង់បានផ្ដែផ្ដាំថា ទៅអនាគតបើមានបញ្ហាអ្វីចង់ឲ្យទ្រង់ជួយ ទ្រង់នឹងខិតខំបំភ្លឺតាមព្រះសមត្ថភា ដោយព្រះហឫទ័យរីករាយជានិច្ច ។

■ យើងសូមថ្លែងនូវអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចំពោះព្រះវិន័យមុនីប៊ុណ្យ សុម្ភាគ ដែលបានក្រាប់ទូ បងប្រាងព្រះរាជប្រវត្តិនៃសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ ដែលយើងបានដកស្រង់មកខ្លះ ក្នុងទីនេះ ។